Ulkoministeriö Neuvostoraportti EU/6/2023-UM-74

Saramäki Sara 15.5.2023

Eduskunnalle tiedottaminen / Neuvostoraportti / EU:n epävirallinen Gymnich-ulkoministerikokous Tukholmassa 12.-13.5.2023

Kokous

Epävirallinen ulkoasiainministerikokous (Gymnich) 12.–13.5.2023

Kokouksen aiheina olivat Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja EU:n ja Kiinan väliset suhteet. Ministerit tapasivat myös Ukrainan ulkoministeri Dmytro Kuleban epävirallisesti kokouksen yhteydessä.

Venäjän hyökkäyssotaa koskevassa keskustelussa korostettiin EU:n yhtenäisyyden säilyttämistä, Ukrainan tuen jatkamista ja paineen ylläpitämistä Venäjän suuntaan. Korkea edustaja Borrell korosti, että Ukraina tarvitsee pitkäaikaista tukea: sotilaallinen, pakotteet, laajentuminen, outreach ja rauhansuunnitelma. Keskustelua käytiin myös vastuuvelvollisuuskysymyksestä.

EU-Kiina-suhteita koskevassa keskustelussa jäsenmailla oli pitkälti yhteneväiset kannat: tavoitteena on riskien eli kriittisten riippuvuuksien vähentäminen. Jatkettava selkeiden viestin välittämistä, että Venäjän sotatoimien tukeminen vaikuttaisi Kiinan suhteisiin EU:n kanssa. Taiwaninsalmen tilannetta seurattava tarkasti.

Ukrainan ulkoministeri Kuleban kanssa käydyssä keskustelussa esillä olivat erityisesti ammustoimitukset ja Ukrainan rauhansuunnitelma.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Korkea edustaja Borrell alusti keskustelua toteamalla, että Venäjän hyökkäys tulee jatkumaan ja EU:n tulee varautua tukemaan Ukrainaa pitkään. Borrell nosti esiin viisi pitkäaikaisen tuen elementtiä: sotilaallinen, pakotteet, laajentuminen, outreach ja rauhansuunnitelma.

Keskustelussa korostettiin EU:n yhtenäisyyden säilyttämistä, Ukrainan tuen jatkamista ja paineen ylläpitämistä Venäjän suuntaan. Ukrainan eurooppalaisen polun ja EU:n laajentumisen osalta kommentoitiin, ettei tule laskea rimaa, vaan tulee käyttää laajentumisessa oleva momentum uudistusten kannustamiseksi kaikissa laajentumisprosessin maissa.

Ukrainalaisen viljan tuontirajoitukset nostettiin esille, mutta todettiin, että komission esittämää ratkaisua ollaan toimeenpanemassa. Mustameren viljasopimusta tuettiin monissa puheenvuoroissa. Todettiin, että tulisi tukea Ukrainan rauhansuunnitelmaa. Kiinnitettiin huomiota ydinturvallisuuteen. Korostettiin yksityisen rahan saamista mukaan Ukrainan jälleenrakennukseen. Keskustelua käytiin myös vastuuvelvollisuudesta ja Venäjän saattamisesta vastuuseen hyökkäysrikoksesta. EU:lla ei ole vielä yhteistä kantaa tätä koskevan erityistuomioistuimen osalta.

EU-Kiina-suhteet

EU-Kiina-suhteista korkea edustaja Borrell totesi, että keskustelu käydään suhteiden uudelleen kalibroinnin kontekstissa huomioiden kesäkuun Eurooppa-neuvosto. Kolmikantamääritelmä Kiinasta pätee edelleen: kumppani, taloudellinen kilpailija ja systeeminen haastaja. Tulee tasapainottaa suhdetta uudelleen, mutta ei irtautua kokonaan, vaan vähentää riskejä.

Suhteiden kolme pääelementtiä ovat arvot, turvallisuus ja talous. Turvallisuuden osalta huomio on erityisesti Venäjässä ja Taiwanissa. Kiina ei voi odottaa normaalia suhdetta EU:n kanssa, jos tukee Venäjän sotaa Ukrainassa. Taiwaninsalmen tilannetta seurattava tarkasti.

Keskustelussa EU-Kiina-suhteiden kolmijakoista määritelmä pidettiin edelleen validina, mutta kilpailu korostuu. Määritelmän eri osia ei kuitenkaan voi erottaa toisistaan, vaan tulee soveltaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Tuettiin riskien vähentämistä ja keskusteltiin siitä, mitä se tarkoittaa käytännössä. Strategisesta autonomiasta ja resilienssistä todettiin, että niiden määritelmät ovat edelleen auki, mutta käytännössä tarkoitetaan paljolti kriittisten riippuvuuksien vähentämistä. Todettiin, että tulee jatkaa selkeiden viestin välittämistä Kiinalle. Venäjän sotatoimien tukeminen vaikuttaisi suhteisiin EU:n kanssa. EU:n tulee puhua yhdellä äänellä. Dialogi on tärkeää Kiinan ja Yhdysvaltojen kanssa. On tärkeää tunnistaa transatlanttinen side. Ihmisoikeuksien kunnioittamista korostettiin keskustelussa.

EU-ulkoministereiden epävirallinen tapaaminen Ukrainan ulkoministeri Kuleban kanssa

Todettiin, että EU jatkaa tukeaan Ukrainalle ml. ammustoimituksilla. Työskennellään 11. pakotepaketin ja pakotteiden kiertämisen estäminen kanssa. Tulee vastata Venäjän narratiiviin erityisesti pakotteista ruoan ja energian hinnan noususta globaalisti. EU jatkaa keskusteluita kumppaneiden kanssa Ukrainan rauhansuunnitelmasta. Komissiolta on tulossa esityksiä Ukrainan jälleenrakennuksen tukemisesta.

Komission seuraa Ukrainan edistymistä seitsemän askelen osalta ja työskentelee Ukrainan hallinnon kanssa. Komissio raportoi Ukrainan edistymisestä osana laajentumispakettia. Tuettiin Ukrainan EU-polkua ja kannustettiin Ukrainaan jatkamaan EU-lähentymiseen liittyviä uudistuksiaan.

Ulkoministeri Kuleba vetosi voimakkaasti EU-maihin, että nämä toimittaisivat 155 mm ammuksia nopeasti. Kuleba kiertää maailmalla tekemässä outreach-työtä ja pyrkii saamaan Ukrainan rauhansuunnitelmalle mahdollisimman laajaa tukea. EU-laajentumisen osalta Kuleba toivoi, että tarvittavien uudistusten tekemisen jälkeen voitaisiin avata jäsenyysneuvottelut vuoden loppuun mennessä.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Pekka Haavisto ja virkamieskunta